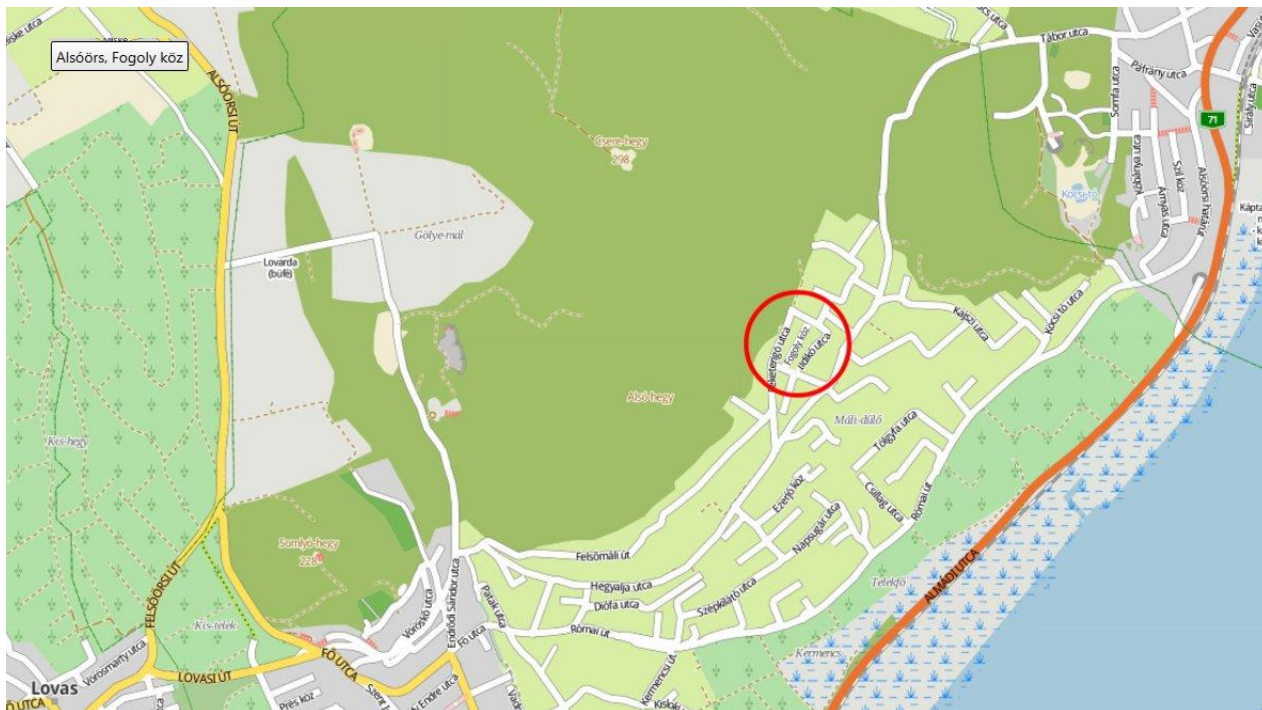

A magyar nyelv sajátja, hogy vannak benne azonos alakú szavak. Ezek jelentése közel sem hasonlít egymásra.

Ilyen például a fogoly kifejezés. Gondoljunk csak a rabságban sínylődőkre, másrészt a szabadság vándoraira, a végtelen eget birtokló madarak egyikére, a fogolyra.

Ez az írás kizárólag a szabadságot és a rabságot járja körül, a madarokról más alkalommal.

A FOGSÁG FOGALMA

Fogság alatt azt az élethelyzetet értjük, amikor korlátozva vagyunk cselekedeteinkben, elzártan kell élnünk. A fogalom történelmi háttere nagyon mélyre nyúlik vissza: a Babiloni fogság idejére, az időszámítás előtti évekre, amikor II. Nabuccodonozor babilonai király deportálta a zsidó népet.

Bár a birodalmat felszabadító perzsa Korus engedélyezte, hogy visszatérhessenek hazájukba, addigra sokan asszimilálódtak és Mezopotámiában maradtak.

AZ IDŐ KEREKE NEM ÁLLT MEG

Az emberiség története a következő évszázadokban is tartogatott fordulatokat, jó és rossz dolgokat. Én most ezek közül hazánk vonatkozásában a török hódoltságot emelném ki, hiszen százötven évig tartott. Aki fogságba került, nehezen szabadult ki onnan. „Nagy divat” volt a rabszolga sorba való hurcolás. Sok esetben csak váltságdíj megfizetése volt a szabadulás ára. Hála a Mórocza család levéltári anyagának, így félezer év múltán is lehetőségünk van bepillantást nyerni ebbe a különleges világba. A hagyatékból kiderül, hogy 1590 november 22-én Mórocza Mihály unokája, Sándor, fogságba került. A váltságdíjat, 350 arany forintot Zamarja Ferdinánd fizette ki érte.

Ha már a raboknál tartunk, feltétlenül meg kell említenünk Kufstein-t, ahol a 18-19. században sok magyar raboskodott. Közéjük tartozik Kazinczy, Batsányi, Szentjóni-Szabó László, aki mindössze 28 évet élt. Batsányi itt írta a Rab és a madár című versét, Kazinczy pedig a Fogságom naplóját. Kufstein-ben őriztek női foglyokat is. Például Teleky Blanka grófnőt és Leőwey Klárát. Mindketten a nőnevelés kiemelkedő alakjai voltak. Azért ítélték el őket (Telekyt tíz, Leőwey öt év várfogságra), mert forradalmi elvek szerint nevelték a lányokat. Egészségük megromlott, Teleky betegen szabadult.

Itt raboskodott Rózsa Sándor betyár is, akit bilincsbe verve, pénzért mutogattak. Napjainkban Spiró György írt róluk Fogság címmel regényt.

Nem ez volt az egyetlen híres-hírhedt börtön a világon. Amikor ifjú koromban Dumas: Monte Cristo grófja című regényét olvastam, azt gondoltam, hogy írója zsenijének képzeletében született. Aztán megtudtam, hogy valóban létezik If vára, még hozzá elég régen: 1205-ben épült, a bajor püspök kívánságára.

HÍRES BÖRTÖNÖK

Közéjük tartozik: Port Arthúr fegyenctelep Ausztráliában, Almira kastély Guanában (1492-ben épült), ahol rabszolgákat tartottak eladásra. Ördög-sziget fegyenctelep (itt játszódik a Pillangó című film), Tower Angliában – azt gondolom, nem szükséges különösebben bemutatni, miként azt a kényszer munkatáborcsoportot sem, amely Gulág néven működött a Szovjetunióban 1923-61-ig. Közösleges bűnözők és politikai foglyok, ártatlan emberek raboskodtak bennük, egyrésztük úgynevezett „egyszerűsített eljárással”, azaz bírósági ítéleten kívül fogva tartva. 1953-ban e táborok lakossága 2,4 millió fő volt, 24 százalékuk nem élte túl.

A Gulág fogalmának hazánkban is megvolt a lenyomata, Recsk néven ismert. 1950-53 között működött, egyes túlélők szerint keményebb volt, mint a Gulág.

Leghíresebb lakója Faludy György volt, akit koholt vádak miatt zártak be. Recskben az elítéltek kőbányában dolgoztak éhezve, megfelelő ruházat és a munkájukhoz szükséges eszközök nélkül. E tábor lakója volt Czifra György zongoraművész is. Az AVH felügyelete alatt működő kényszer munkatáborokat Sztálin halála után számolták fel.

A két világháború is „tette a maga dolgát”. Egy emberöltőn belül, mindössze húsz esztendő különbséggel két világégést is el kellett szenvednünk. Az I. világháborúban kétfélmillióan kerültek fogságba, a II.-ban

drasztikusan emelkedett ez a létszám (arról, hogy hány áldozatot követelt pontosan, különböző statisztikák léteznek.)

EPILÓGUS

A legfantasztikusabb történeteket maga az élet produkálja.
Befejezésül álljon itt egy eset.

A kétezres évek elején elhangzott egy riport a televízióban, ahol arra derült fény, hogy valahol a Nyírségben egy gyógyintézményben élt egy férfi. 19 éves korában vonult be katonának, fogságba esett, majd több mint ötven évig egy Moszkva környéki elmeegógyintézet lakója volt. Nem kommunikált senkivel, nem tudták, hogy ki ő.

Toma András, az utolsó magyar hadifogoly

Hosszú út vezetett addig, ameddig kiderült, hogy ő az utolsó magyar hadifogoly.

Kovács Piroska